

1910

[K. M. a distrus, necruțătoare, toate însemnările dintre 1909 – anul întoarcerii din Noua Zeelandă în Anglia – și 1914. Fragmentul următor este tot ce-a mai rămas din „uriașul jurnal de tânguiri“. A fost scris în 1910, în timpul popasului în Bavaria care stă la originea primei sale cărți: Într-o pensiune germană. Aluzii la suferințele îndurate în Bavaria vor mai fi întâlnite în jurnalul ei din decembrie 1920.]

Iunie (1910). În sfârșit a trecut și ziua asta plicticoasă; amurgul își cerne umbrele printre ramurile castanului, ude learcă. Cred că am răcit ieri, în timpul frumoasei, freneticei mele plimbări, pentru că azi mă simt bolnavă. Am început să lucrez, dar n-am fost în stare. Imaginează-ți, să porți în miez de iunie două perechi de ciorapi, două jachete, să ții o sticlă de apă caldă la tălpi și, cu toate astea, să dărdâi de frig... Pesemne că amărăciunea îmi dă fiori reci și amețeală. Să fii singură toată ziua, într-o casă unde orice ecou îți sună străin și să simți în trup o tulburare care se răsfrânge asupra minții e de ajuns pentru a te face să plăsmuiești în închipuire tot felul de întâmplări urâte și de chipuri respingătoare, pe care le izgonești doar ca să le vezi ivindu-se iarăși, pe măsură ce amărăciunea se adâncește. Vai! N-am să mă

mai avânt desculță în inima pădurii sălbatice! Cel puțin până nu mă mai obișnuiesc cu clima...

Singura imagine plăcută pe care o chem în minte este cea a bunicii, culcându-mă în pat, aducându-mi un castronaș cu lapte fierbinte și pâine, stând în picioare, cu mâinile împreunate – degetul mare din stânga odihnind peste cel din dreapta – și spunându-mi cu glasul ei drag: „Ei, puișor, așa-i că-i mai bine?“ Doamne, ce miracol de fericire ar fi! Să mă deștept puțin mai târziu descoperind-o cum îmi ridică plapuma, ca să verifice dacă nu mi-s reci tălpile, și cum mi le înfășoară într-o flaneluță roz, mai moale decât blana pisicii... Vai!

Duminică dimineața. Și încă o duminică... Plouă iar – o ploaie deasă, continuă, care parcă te trage după ea, de pe o zi pe alta. Aseară, când am terminat de scris, am coborât la cină, am luat câteva înghițituri de supă și doctorul bătrân de lângă mine mi-a spus deodată: „Vă rog să vă duceți la culcare, fără întârziere!“ M-am supus ca un mielușel și am băut puțin lapte cald. A fost o noapte de chin. Când am simțit, în sfârșit, că se face ziuă, am aprins lumânarea, m-am uitat la ceas și am văzut că era exact douăsprezece fără un sfert! Pe măsura de noapte se afla un tub cu Veronal. Uitare... somn adânc... numai când te gândești! Dar n-am luat nici o pastilă. Acum sunt în picioare, îmbrăcată...

1914

[În februarie 1914, când au fost scrise paginile următoare, Katherine Mansfield și cu mine locuiam la Paris, pe Rue de Tournon la nr. 32. Era cu neputință să câștigăm cât ne trebuia, așa că m-am văzut nevoit să mă întorc la Londra, pentru a căuta de lucru.]

„O seninătate și o tihnă irezistibile, de esență aproape mistică și, totuși, neîndoielnic legate de condiții materiale.“ (*Jurnalul lui Dorothy Wordsworth*¹)

Scrie Dorothy:

*William (P-G.) se simte foarte bine,
Și plin de bucurii – știți doar cum vine –
Șoptind cu un trifoi și-o gălbioară
Și hoinărind întreaga zi de vară,
Așa cum sigur că i se cuvine.
Căci dacă dânsul nu, atuncea cine
E mai sortit de pronia cerească
Să se desfete și să huzurească?
Își ia micul dejun la ora șapte,
Apoi presează niște frunze în ierbar,
La unsprezece un pahar cu lapte
Cu două turte coapte chiar de bucătar.
Se însorește prinzând fluturi în plasă
Până la unu când mergem la masă.
„Dumnezeu și bucătarul sunt ființe minunate“,
Râde William și-nghite pe nerăsuflăte.
(Uneori îmi vine chiar să plâng, vă spun,
Văzându-l cât e de-nțelept și cât de bun!)
După aceea se așază și-mi citește
Până la ora patru, când ceaiul ni se servește
Și cine-ar putea măcar gândi
Că William e-n stare a suferi
Citind o istorioară de copii
Cum Mary a lovit pisica
Sau Ernie-a pierdut gălețica.*

¹ Sora celebrului poet romantic englez *William Wordsworth* (1770-1850), cu care acesta a locuit împreună în Regiunea Lacurilor.

Și după asta face o plimbare
Ca să-și stârnească pofta de mâncare,
Pentru masa de seară
Îmbelșugată ca la țară.
La ora nouă-i adormit
În somn adânc, dar fără sforăit
Și doarme dus, și doarme neurnit...
Și așa ad lib¹. Ce tip patriarhal!

Am de gând să-l citesc pe Goethe. În afară de câteva poeme, nu m-am adăpat până acum de la izvorul lui. Încep, fără întârziere, *Poezie și adevăr*.

„Când toate s-au sfârșit, viața omului nu mai e decât, în cel mai bun caz, un copil îndărătnic cu care trebuie să te joci un pic și să-i cânți în strună, ca să-l domolești până adoarme – după aceea nu-ți mai dă de furcă.“ (Temple²)

Ăsta-i cântecul ce mă îmboldește să scriu, nu pentru ceea ce spune sau vrea să spună, ci pentru vioișia cu care-o spune.

Cu pruncul în brațe

„M-ai atinge când sunt cu pruncul în brațe?“ Întrebarea nu e o simplă glumă. Schimbați-l pe „m-ai atinge“ cu „ai putea să mă atingi“ și devine *tief, sehr tief*³. Tocmai mă gândeam... că nu prea cutez să dau frâu liber gândurilor despre J., dorului de J. Și mi-am spus: dac-aș avea un copil, m-aș juca acum cu el și m-aș pierde în el

¹ *Ad libitum*, „după plac“ (lat.).

² *William Temple* (1628-1699), om de stat și literat englez. Secretarul său a fost Jonathan Swift, care l-a ajutat să-și pregătească pentru publicare memoriile și scrisorile.

³ „Adânc, foarte adânc“ (germ.).

și l-aș dezmierda și l-aș face să râdă. Și m-aș folosi de copil ca de o pavăză împotriva frământărilor celor mai adânci. Când aș simți: „Nu, nu trebuie să mă mai gândesc; nu mai pot răbda, nu mai pot îndura!“, aș sălta pruncul în brațe.

Cred că așa se întâmplă cu toate, absolut toate femeile. Și astfel se explică acel calm ciudat zugrăvit pe chipul mamelor tinere: pruncul din brațe le face să se simtă în siguranță, apărate de orice tumult al sentimentelor *nimicitoare*. În același fel sunt apărate și femeile care nu văd în bărbați decât „niște copii“. Și acestea își umplu sufletul cu bărbații lor, își ghidează sufletul până ajung să nu mai simtă nimic altceva. Priviți zâmbetul vicelan, satisfăcut, al femeilor care spun: „Bărbații nu-s decât niște copii.“

„Nici unul dintre ei nu era îndeajuns de îndrăgostit de celălalt încât să-și poată închipui că un venit de 350 lire pe an le-ar putea asigura bunăstarea.“ (Jane Austen în *Rațiune și simțire*) „Dumnezeule mare!“, spun eu.

M-am dus în camera lui J. și am privit pe fereastră. Era seară, lumina scăzuse și toate păreau estompate – ceasul amăgitor când oamenii își pierd conturul. M-am uitat la un om care străbătea strada în sus și-n jos – arăta ca o gânganie urcând pe un perete – și la alți câțiva bărbați, împingând un butoi; erau numai funduri și picioare. În casa de peste drum, la o fereastră cu gratii de la parter, stătea o fetiță brună, înfășurată într-un șal cenușiu și citea o carte. Avea părul despicat de o cărare la mijloc și o față mică, ovală. Era fermecătoare, încadrată în chenarul ferestrei, cu albul sclipitor al cărții în față. M-am simțit străbătută de o anumită ardoare spaniolă...

E ca și cum Dumnezeu și-ar deschide palma și te-ar lăsa o clipă să țopăi în ea, apoi ar încleșta-o brusc atât de strâns, încât nu poți nici să mai strigi... Vântul e cumplit în noaptea asta. Sunt foarte ostenită, dar nu pot să mă duc la culcare. Nu pot nici *dormi*, nici *mânca*. Prea-s istovită.

„P. simțea în sânge morbul artei, acel morb miraculos, inexorabil, care preschimbă totul în pofida noastră; morbul ce nu șovăie niciodată să iscodească și să scormonească materia pe care o transmută, dar pe care, netăgăduit, o va transfigura.“

[La sfârșitul lui februarie 1914, am fost nevoiți să ne întoarcem la Londra, având aproape doar îmbrăcămintea de pe noi. Câteva săptămâni am locuit într-un apartament mobilat din Beaufort Mansions, Chelsea. Fereastră din spate dădea spre un șantier forestier și spre un cimitir.]

Un vis

6 martie. K. T. și sora ei coborau pe o cărare străjuită într-o parte de un deal înalt și mărginită în cealaltă de-o râpă adâncă. Atât de adâncă era râpa, încât bolovanii din fund scăpărau ca niște dinți ascuțiți și colțuroși. Sora era înspăimântată și se agăța de brațul ei tremurând și plângând. Iar K. T. își înăbușea groaza și-i spunea: „Nu-i nimic. Nu-i absolut nimic.“ Avea un manșon mic din blană neagră, petrecut pe un braț.

Deodată le-a venit în cale un car de război, ca acela din cartea de latină, tras de șase cai voinici, mânați de un gladiator cu o tichie lipită de țeastă. Veneau în galop năvalnic, dar gladiatorul era liniștit; un zâmbet mulțumit și viclean îi schimonosea buzele. „Vai, K. T.!

Vai, K. T.! Mi-e teamă“, hohotea sora. „Nu-i nimic. Nu-i absolut nimic“, o dojenea K. T.

Dar, în timp ce privea carul, s-a petrecut un lucru ciudat. Deși caii alergau rupând pământul, nu se-ndreptau către ea și soră-sa, *ci goneau de-a-ndăratelea*, iar gladiatorul zâmbea pe deplin împăcat. K. T. îi ascundea fața surioarei după manșonul ei negru. „Au plecat. S-au făcut nevăzuți.“ Dar acum tropăitul asurzitor se auzea din spate, ca zăngănitul unei oștiri de călăreți în armură. Mai tare, tot mai tare și mai aproape, tot mai aproape, se auzea bubuitul. „Vai, K. T.! Vai, K. T.!“, gemea surioara, dar K. T. îi închidea buzele, strângându-i doar brațul. Bubuitul venea peste ele – într-o clipă – *acum!*

Și nu a trecut nimic decât un cal negru, înalt cât casa, cu un călăreț calm și întunecat, purtând o pălărie cu boruri largi; luneca pe lângă ele ca o corabie plutind pe ape întunecoase și se lăsa cu gravitate în jos, pe deal. Vedenia era atât de îngrozitoare, încât K. T. știa că visează. „Trebuie să mă trezesc numaidecât!“ Și se căznea să deschidă ochii și să alunge arătarea, dar n-o putea înlătura. Se căznea să țipe, dar își simțea gura deschisă și nici un sunet nu ieșea. Striga și țipa mut până când, în cele din urmă, și-a pipăit patul și și-a înălțat capul în bezna arzătoare a odăii de dormit.

Fereastra mea mă întâmpină azi cu o priveliște răscolitoare. Suflă un vânt năprasnic și ploaia biciuiește în geam. Pe șantierul cu lemne, de lângă cimitir, s-au adunat băltoace mari din care se înalță aburi...

19 martie. Am visat Noua Zeelandă. Încântător.

20 martie. Am visat iarăși Noua Zeelandă. E unul dintre cele mai dureroase vise. Se făcea că eram acolo și nu mă lămuream ce-i cu biletul de întoarcere.

21 martie. Am călătorit cu două femei îmbrăcate în cafeniu. Una purta pe braț un coș cu urzici, cealaltă un coș cu margarete. Amândouă aveau câte un copil pe care îl legaseră de propriul trup cu un șal zdrențuit. Femei nevoiașe, dar îngrijite, cu părul lins și împletit strâns. Își vorbeau pe deasupra capetelor noastre, în autobuz. Pe urmă, una și-a scos dintr-un buzunar lăbărat o bucată de pâine și i-a dat-o copilului, iar cealaltă i-a desfăcut pieptarul și și-a dus pruncul la sân. Ședeau legănându-și genunchii și aruncând priviri furișe prin autobuzul înțesat. Arătau aferate și indiferente.

22 martie. Am fost cu B. C. la Albert Hall. Am ascultat un concert slab, plicticos. Dar în tot timpul ăsta m-am gândit că mă simt mai bine printre muzicieni decât printre oricare alți oameni și că lor le aparțin cu adevărat. Un violonist (aflat la depărtare de mine) și-a aplecat capul, iar părul lui semăna cu al lui G. Această asemănare mi-a stârnit gândul de mai sus, așa cred. Ar trebui să pot scrie splendid despre muzicieni.

23 martie. Când sunt singură, mă simt întotdeauna mai mult sau mai puțin nefericită. Dacă n-ar fi J., aș trăi complet singură. Plouă; sunt răcită și focul s-a stins în sobă. Vrăbiile piuie afară ca puii de găină. O, Doamne! Piuitul lor îmi evocă o scenă cu totul și cu totul diferită. Soare cald, ghemotoace de puf galben împleticindu-se prin iarbă și Sheenan dându-mi un puișor minuscul, învelit într-o bucată de flanelă, ca să-l încălzesc la focul din bucătărie.

(Sheenan e modelul după care a fost creat Pat din Preludiu.)

24 martie. Ziua de naștere a mamei. La ora două am scris, apoi m-am ridicat și m-am așezat pe pervazul

ferestrei, gândindu-mă la mama. Mi-ar plăcea s-o mai văd, să-i privesc cuta dintre sprâncene, să-i ascult glasul. Dar nu cred că îmi doresc într-adevăr asta. Amintirea pe care i-o păstrez e atât de întreagă încât n-aș vrea s-o tulbur.

(Și n-a tulburat-o; Katherine Mansfield nu și-a mai revăzut mama.)

Aseară, familia P. a cinat la noi. A fost monoton. Sunt plini de calitate și foarte agreabili, dar doamna P. e greoaie iar P. mă face să mă simt bătrână. Îi place tovărășia mea numai pentru ceea ce eram odinioară, iar pe mine cea „normală“ mă socotește anormal de așezată și cam lipsită de viață. Nu vreau să-i mai văd! Să dea Domnul!

Azi a țâșnit o așchie de soare.

Astă-noapte, râul curgea molcom, iar zidurile joase și turnurile și coșurile de pe malul celălalt se profilau negre pe fundalul nopții. Mă gândesc la *Paris* și la *bani*. Eu îmi trag seva numai din crepuscul.

25 martie. Azi am străbătut mile întregi împreună cu L. M. Ședeam în autobuz, discutam și, din când în când, priveam afară și vedeam peticele pătrate de grădină, cu frunzele ca niște fluturi gata să-și ia zborul. Ne-am întâlnit într-unul din locurile acelea supraaglomerate, Queen Anne Street, am luat-o pe o străduță – o scurtătură bine cunoscută nouă – și-am mers una lângă alta, vorbind de zor. A zis: „Lasă-mă să-ți leg voalul“ și m-am oprit; mi l-a legat și am pornit din nou. În magazinul de țesături s-a aplecat peste o perdea de mătase cu roșu și negru. Era foarte palidă și pălăria ei neagră părea enormă. Ținea morțiș să-mi cumpere „lucrurile astea, pune mâna să simți ce fine sunt!“ Și zâmbea și abia vorbea din pricina oboselii.